List 47. Tečaj XLII.

NOVICE
gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 19. novembra 1884.

Obseg: O naši živinoreji. (Dalje.) — Kaj se proti trtni uši na Ogerskem, in kaj pri nas stori. (Dalje.) — Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati? (Dalje.) — Razglas kranjskim živinorejcem o prodaji plemenskih goved v Lescah na Gorenjskem. — Premenba šolske postave za Kranjsko. (Dalje.) — Odborova seja „Slovenske Matice“ 21. dné novembra. — Deželni zbor kranjski. — Nos (povest). — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O naši živinoreji.

Spisuje Gustav Pirc.

(Dalje.)

II.

V svojem prvem članku obljubil sem podati bralcem, predno se spustim v pretresovanje, kako bi se naša živinoreja povzdignila, nekaj podatkov o današnjem stanji kranjske živinoreje. Izmed štirih domačih živali, koje imajo na Kranjskem za kmetijstvo v resnici važnost, so: konj, goved, ovca in prešič. Zadnji dve živali ste le manjšega pomena; prešič ima preskrbeti dom z mesom in špehom ali pa pomagati odpadke kake obrtnije ali domače kuhinje v denar spraviti, ovca pa mora izkoristiti pašnike, katerih goveja živina ne mara. Reja ovác je pri današnjih razmerah le malo kje opravičena in je na Kranjskem tudi le na malo okrajev omejena. Reja konj na Kranjskem vsled lege in narave naše dežele ne more biti nikodar glavni namen živinoreje, ter je gospodarjem navada, le mimogredé se s to rejo pečati, za katere povzdigo pa c. kr. poljedelsko ministerstvo neposredno skrbi in to na Kranjskem z najlepšim vspehom. Poklicani faktorji imeli bodo pa vendar še skrbeti, kar se tiče reje konj, zato, da bode kranjski kmet se naučil konja za časa prodaje tako pripraviti, da ga bode zamogel za faktično ceno prodati, ne pa največi dobiček goljufivim konjarjem prepustiti.

Iz navedenega sledi, da je reja ovac in prešičev, kakor tudi kónj le majhnega pomena, ter da je reja goveje živine najvažneja in najpomenljivejša za naše kmetijstvo. Goveja živina je stroj, s pomočjo katerega pridelke naših posestev zamoremo predelane v meso za dobro ceno prodajati ter tako veče dohodke iz naše zemlje dobivati. V teh mojih člankih „o naši živinoreji“ ozirati se hočem za to le na rejo goveje živine. Oglejmo si kranjsko govedo od dveh strani, kakošna je in koliko jo je?

Delitev kranjske dežele v tri dele: Gorenjsko, Notranjsko in Dolenjsko sledi uže iz naravne lege imenovanih pokrajin, katerih omejitev je storjena manj ali več na podlagi kakovosti žemlje, to je, geologiške formacije in pa deloma tudi podnebja. Naravno je, da je tudi kmetijstvo teh treh delov Kranjske po vsem različno in smelo se sme trditi, da je malo kje najti na majhnem prostoru take razlike kot na Kranjskem. Z različnostjo kmetijstva, z različnostjo načina kmetovanja, je se vé da tudi spojena različna živinoreja. Na Gorenjskem, koder se gorati značaj dežele največkrat spremeni v hribovski značaj, koder je le malo ravnega polja, veliko pašnikov in bolj mrzlo, vlažno podnebje je naravno, da je bil kmet uže od nekdaj prisiljen hoté ali nehoté si več živine držati in zato je tudi vidni vspeh živinoreje na Kranjskem najbolje na Gorenjskem zapaziti. Živina gorenjska nosi uže danes po večini tipus pincgavsko-belanskega plemena. Prvotni goveji rod na Gorenjskem je manj ali več soroden pincgavskemu ali belanskemu ne le po precej enaki barvi in pa po natornih razmerah, v katerih pincgavsko pleme in pa naše domače, prvotno gorenjsko pleme živita, ampak tudi po enem in istem izviru obeh plemen, zato je pa zboljševanje gorenjske živine z belansko tudi zeló vspešno. Da gorenjska živinoreja vzlic svoji dobri podlagi ni še taka, bodi-si po kakovosti ali številu, kakor bi si jo želeli, ima svoje vzroke, kateri napredek zavirajo in v katerih nameravam pozneje govoriti.

Živinoreja na Notranjskem, izvzemši ono v loških, logaških in idrijskih hribih, katera je slična gorenjski, odlikuje se v tem, da je nje namera bila in je še vedno reja živine za vprego in pa za pitanje. Največe napake v tej zadevi, ki se zamorejo Notranjcem očitati, so te, da oni veliko, veliko premalo živine redé, premalo mlade živine priredé in živino za vprego ter pitanje od drugod uvažvajo, za mlekarstvo se pa še zmenijo ne. Sicer tudi o teh napakah hočem še svoječasno izpregovoriti. Ne upam si naravnost trditi, da prvotna notranjska goved izvira od „prvotnega rodu“ (Bos taurus primigenius), ali kolikor mi je bilo mogoče se osebno prepričati o sedanjem stanji, na katerega so primerno malo še uplivala prizadetja, da bi ga z muricodolskim plemenom zboljšali, se vsaj meni verjetno zdi, da na Notranjskem udomačena goved po veliki večini pripada k prvotnemu rodu. Ta trditev je še toliko naravnejša, če se pomisli, da je Notranjec večidel v dotiki bil le z deželami in pokrajinami, kojih goveja živina je prvotnega rodú. Prava je misel, notranjsko živinorejo, kar se tiče kakovosti, zboljšati z muricodolskim plemenom, ker se to pleme gotovo no-

tranjskim razmeram najbolje prilegla, dobro za vprego in pitanje ter dá tudi primerno dosto mleka. Ker je pri križanji raznih plemen dobrega vspeha le tedaj pričakovati, ako ste si živali, kateri se križate, uže po svoji naravi podobni, zato je za zboljšanje notranjske govedi izbrano muricodolsko pleme, prav dobro in naj bi tudi pri njem ostali. Pa tudi iz kupčijskih ozirov se mora bela in siva barva govedi obdržati, ker lački kupec jo tirja in na tega je Notranjec najbolj navezan.

Na Dolenjskem je živinoreja po številu kakor po kakovosti še daleč nazaj. Njen značaj se bliža deloma značaju hrvatske živine, deloma pa opazimo zamrle ostanke govedi, kojo so prilično grajščine tu in tam vpeljevale. Zboljšanje po muricodolskem plemenu se še le sem ter tje komaj vidi in le grajščaki (pa ne vsi) poskušajo govejo živino boljše rediti. Na Dolenjskem se je treba energično in radikalno živinoreje poprijeti in jo na radikalni način zboljšati. Na Dolenjskem živinorejo zboljšavati in pospešavati s pomočjo črednih knjig in pa le s tem materijalom, ki ga imajo doli na razpolaganje, kakor to priporoča gosp. c. kr. živinozdravnik Wirgler na Krškem *) je ravno toliko kot hišo pri strehi pričeti zidati. Na drugem mestu govoril bodem še natančnejše o dolenjski živinoreji.

V svojem prihodnjem članku razpravljati hočem stan naše živinorejo z ozirom na število.

Kaj se proti trtni uši na Ogerskem, in kaj pri nas stori.

Spisal R. Dolénc.

(Dalje.)

Ključev, trtni uši popolnem protivečih se amerikanskih trt, nakupila si je ogerska vlada kar na milijone, in to po dveh, nalašč v ta namen v Ameriko odposlanih ogerskih izvedencih. Vse te ključe izročili so dvema nalašč zarad trtne uši ustanovljenima zavodoma, to je, trtnoušni poskuševalni štaciji v Kecskemetu, in pa v Farkasdu. Namen teh štacij je, vse le mogoča uničenja trtne uši se tikajoče poskušnje napravljati, posebno pa prave, amerikanske, uši ustavljajoče se sorte trt ukoreničevati, hitro pomnoževati ter s cepiči domačih sort požlahnjevati. Takih amerikanskih, uši protivnih sort trt, katere bi grozdje za napravo dobrega vina rodile, je namreč kaj malo izginljivo malo. Za bela vina le ena sama sorta, za črna vina jih je nekoliko več. Vse druge sorte, ali rodijo grozdje, katero daje neprijetno dišeče, prav za prav smrdeče vino, ali pa ne rodijo čisto nič, in zato ravno je njih precepljenje s cepiči domačih sort neobhodno potrebno. Take v trtoušnih poskuševalnih štacijah dosežene trtne sajenice — bilfe z amerikanskim podzemeljskim in evropejskim nadzemeljskim delom — se potem po najniži mogoči ceni, trtorejcem tistih vinorodnih krajev Ogerske prodajajo, v katerih se je trtna uš uže vgnjezdila, ter veliko škodo prouzročila. Kak vspeh da se je dozdaj s trtoušnimi štacijami na Ogerskem dosegel, nam pové sledeče poročilo.

Dné 6. oktobra t. l. — tako poroča „Weinlaube“ po „Nemzetu“ — zbrali so se vsi ravnatelji ogerskih vincarskih zavodov v Farkašdu, kamor jih je ogersko kmetijsko ministerstvo odposlalo, da so v tamošnji trtoušni poskuševalni štaciji pod predsedstvom vladnega komisarja Julija Mikloša, o trtoušni zadevi konferenco imeli. Dopoludne ogledali so si trtna kulturna poskuševališča, ter se prepričali, da „kulturelni način“ ali pomanjšanje množine trtnih uši, z večkratno uporabo gotove množine žvepljenega ogljenca uže hasne, dobro koristi, toda reklo se jim je, da gospodarsko opravičeno se kulturelnega načina posluževati je le tam, kjer je mogoče, še vedno z dobičkom, 20 do 40 forintov na obdelovanje orala vinograda več potrositi, kakor se je do zdaj potrosilo. Koj po tem, ogledali so si kulturo zásajeno s takimi amerikanskimi trtami, katere bi se imele trtni uši popolnem ustavljati, ter tudi brez vsega precepljenja dobro vino roditi. V tej prepričali so se, kar je večletna skušnja dokazala, da ste amerikanski sorti „Elvira“ in pa „Trimph“ trtni uši popolnem zoperstoječi, in da dajete dobro vino. Prepričali so se o istem tudi gledé amerikanskih sort za črna vina, o sorti, kateri se velí „Herbemont“ in „Jacquez“. Obedve dozorite v prav dobri legi grozdje popolnoma. O sponašanji drugih, trtni uši popolnoma ustavljajočih in brez precepljenja dobro vino dajočih amerikanskih sortah trt se niso zamogli prepričati, ker one niso še rodile.

Ogledali so si dalje, kulture zasajene z „Vitis riparia“, „Vitis Solonis“ in „Clinton“, katere bi se morale tudi trtni uši popolnem ustavljati se. Vse te trte so prav krepke, in navzoča, od ogerske vlade navlašč zaradi študij o trtni uši na Francosko odposlana gospoda Géza Horváth in Molnár sta izrekla, da ni nikakor dvomiti, da bi tudi one trtne uši, popolnem ne zoperstajale. Zbrani gospodje protestirali so vsled lastne prepričbe enoglasno zoper vse razširjene izjave nestrokovnjakov, kateri se svojimi oporekajočimi sodbami o zoperstojnosti gotovih amerikanskih trt, le vino pridelovalno prebivalstvo Ogerski begajo. Povdarjali so pa tudi, da naj bi se objavilo, da nima nikdo amerikanskih, še tako hvaljenih trt kupiti, ako niso poprej od trtoušne poskuševalne štacije izkušene. Največjo zanimivost izbudila je pa v obiskovalcih štacije kultura, zasajena z domačimi, toda na amerikanske podlage ceplenimi sortami trt. Rezultat te poskušne kulture je kar osupljiv. Amerikanske korenike zoperstajajo trtni uši popolnem, in na-nje cepljene domače sorte dajejo še trti do štiri funte grozdja, dasiravno so še le dve, k večem triletne požlahnitve.

(Konec prihodnjič.)

Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati?

Spisal M. Rant.

(Dalje.)

Res je, da drevesni vrh kotlove oblike iz začetka v svoje osredje več svitlobe, gorkote in zraka prejema, kar pa ni nič stalnega in se toraj tudi ne more nikake prednosti in vpliva na večjo, obilnejšo in gotovejšo rodovitnost okusnejših sadežev smatrati, kakor bi to nekateri sadjerejci še celó dandanes radi vedeli in trdili.

Vsak domači sadjerejec uže tako iz lastne skušnje vé in zná, da sadno drevje v osredji svojega vejinega venca, naj bode ta potem uže kakoršne koli oblike biti hoče, le prav malo in redkih sadnih stržev nastavlja in razvija. Tudi sadeži sami na teh mestih nimajo

---

*) Glej „Laib. Zeitung“ št. 248, 249 in 250 od letošnjega leta: „Die Regional-Thierschau und Rinderprämirung für die Region Unterkrain mit Anträgen zur Hebung der Rindviehzucht mit Herdebüchern. Von Thomas Wirgler, k. k. Bezirksthierarzt in Gurkfeld.“

nikdar posebnega pomena — zakaj? bilo je uže o svoem času v „Novicah“ povedano.

Sadno drevje razvija največjo množino sadnih stržev na zgornjih in zvunanjih delih svojih vej, sosebno svojega najzgornejšega vrha zato, ker tem delom največ, najboljšega in najkrepkejšega drevesnega živeža iz korenin preko debla prihaja in najbolj naravnost pritaka, ter so ob enem svitlobi, zraku in toploti najbolj direktno razpostavljeni.

Ako odstranimo sadnemu drevesu ob pričetku izgoje njegovega vejinega venca glavno osrednjo voditeljico, odvzeli smo mu s tem tudi ob enem poglavitno sredstvo totalno, brez katerega ne more se več v svojem vrhu pravilno v ravno mér in naravno lepo razvijati se. Stranske vrhove veje po odstranitvi osrednje voditeljice res da nekoliko več živeža dobivajo in se s tem bolj očvrstijo, ali pa pri vsem tem sadnemu drevesu umetno prizadete hibe nikoli in nikdar več popolnem nadomestiti ne morejo. Naravnost rečeno: z glavno vrhovo voditeljico odvzame se sadnemu drevesu ob enem tudi veliko drugih stranskih vej, češulj in sadnih stržev (dosledno i najokusnejših sadežev), katere bi sadno drevo ob pravi naravni vrhovi obliki izdatno, krepko in čvrsto preživljati moglo. Glavni osrednji sadni vrh nam brez posebnih nezgod najokusnejšega sadja perijodično rodi in daje; ako drevesu pri izgoji njegove vejine krone odstranimo glavni voditeljni podaljšek njegovega debla na vzgor, pripravimo s tem ob enem tudi sami sebe ob najboljše sadeže, katere bi nam sadno drevó sicer dosledno rodilo in donašalo — za vselej. Piramidalna in kroglasta oblika drevesnega venca z osrednjo glavno voditeljico je sè svojim zunanjim površjem zraku, svitlobi in potrebni toploti na vse strani enakomerneje v blagodejni upliv bolj prosta razgrnjena, nego je ona kotlasto-koševa, katera je domačemu sadjerejcu preje v škodo nego v korist, kar je tudi popolnem naravno.

Res je, da stranske vrhove veje na sadnem drevji, ako se je bila izmed njih glavna osrednja voditeljica totalno odstranila, za nekoliko časa rodovitnejše postanejo; a taka rodovitnost je pa le začasna in ne stalna. Neovrgljiva resnica je pa tudi to, da sadno drevó, katero se je bilo iz začetka v svojem vrhu v pravi kotel ali oprtovnik izgojilo, si iz tega prav kmalu po svojih naravnih svojstvih izvod naravnost na kviško zagotovi, preskrbi, dožene in nezadrževano v tem tudi doseže.

Prav kmalu prikažejo se na takem sadnem drevesu ob izrastkih in upogibih vej njegovega umetno izgojenega vrha brezštevilni vodeni poganjki; njihova rast umerjena je naravnost pokonci in je navadno jako bujna; ne dolgo, in ti poganjki bodo ves drevesni živež edino in le za-se — celemu ostalemu drevesu na škodo — zahtevali. Takih poganjkov, ako so se uže precej ukrepili, nam potem brez slabih nasledkov na celo ostalo sadno drevo skoraj več totalno zatreti mogoče ni. Odstranjena osrednja vrhova voditeljica dobila je v njih svojega naravnega namestnika, kateri je na njenem mestu domačemu sadjerejcu hud in neizprosljiv osvetitelj.

Kedar se kotlasta oblika drevesnega venca (vrha) v vseh svojih delih na vse kraje dobro razraste, je njeno razredjevanje za domačega sadjerejca navadno in skoraj vselej prava priglavica; dostikrat sam ne vé, kaj naj bi pustil, kaj naj bi skrajšal in kaj naj bi popolno odstranil, da bi s tem takemu drevesu vsaj kako pošteno „figuro“ v njegovem vrhu priredil in zagotovil. Ako hočemo takemu drevesu v poznejših letih vendar-le nekoliko prvotne oblike v njegovem vrhu ohraniti, nas stane to vsakoletnega in sitnega dela; slednje leto treba je predolge in povešene veje na gotovih mestih skrajševati, druge take potrebne veje v pravilno rast naravnati in privezovati, a iz vsega tega truda in prizadevanja nam slednjič od takega drevesa gledé oblike drugega ne ostane, nego prava „drevesna pokveka“; pokveka pa gotovo nikdar in nikoli zaželjenega dobička in prave koristi donašati ne more,

(Dalje prihodnjič.)

Poziv.

P. n. gospode, koje je podpisani odbor naprosil z dopisom od dné 30. septembra t. l., da bi mu blagovolili naznaniti, kako se je obnesla letošnja letina v dotičnem okraji, nam pa še odgovorili niso, uljudno prosimo, omenjeno poročilo kmalu blagovoljno poslati.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 18. novembra 1884.

Razpis

službe vrtnarja na poskuševalnem vrtu c. kr. kranjske kmetijske družbe v Ljubljani.

Prosilci za to službo, v katero je 1. januarija l. 1885. vstopiti, in s katero je združena plača letnih 400 gold. ter prostim stanovanjem obstoječim iz sobe, kuhinje in drvarnice, naj se izkažejo s spričali o teoretičnem in praktičnem znanji kmetijstva, posebno sadjarstva. Popolno znanje slovenskega jezika je neobhodno potrebno.

Prošnje se imajo predložiti podpisanemu odboru do 15. decembra t. l. ter naj se jim priložijo izvirna spričala.

Centralni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 9. novembra 1884.

Karol baron Wurzbach-Tannenberg,
predsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

Šolske stvari.

Prememba šolske postave za Kranjsko.

(Dalje.)

Mi smo tedaj postavljeni pred to alternativo, ali se enkrat za vselej odreči prikladi južne železnice za normalno-šolski zaklad, ali pa odpraviti izjemo ljubljanskega mesta, in tedaj, gospôda moja, se jaz usojam vprašati, kako bi mogli mi stopiti pred svoje volilce, s kakimi obrazi bi se jim morali pokazati, če bo nam vest očitala, da smo tako gospodarili z deželnimi prihodki, z deželnim premoženjem? Sleherni, tudi zadnji volilec bi lahko stopil pred najboljšega izmed nas in mu očitno v obraz rekel: Vi niste vredni našega zaupanja, lahkomiselno ste gospodarili z deželnim imetjem, lahkomiselno zapravili deželne dohodke! (Dobro-klici na levi. — Bravo-Rufe links.) Da je položaj normalno-šolskega zaklada in vsled tega tudi položaj deželnega šolstva, skoro bi dejal v obupnem stanji, gospôda moja, zato se sklicujem le na proračun priloge 8., katero Vam je izročil deželni odbor. Te številke imajo neko grozovito zgovornost in jaz moram reči, da vse spremembe v našem šolstvu, vse reforme — in reform je precej

potreba — so neizpeljive vsled tega, ker denarnih sredstev nimamo na razpolaganje.

Da navedem le en slučaj! Menda vsi v tej zbornici bili smo tega mnenja, da je prošnja učiteljev na enorazrednicah za opravilne doklade stvarno utemeljena, stvarno opravičena in vendar absolutno nismo mogli uslišati te prošnje zaradi tega, ker potrebščina normalno-šolskega zaklada uže presega denarne sile naše domovine.

Gosp. poslanec Grasselli se je potem podal tudi v račune in izračunil, da bi ljubljansko mesto moralo 30.000 gold. več plačevati. Jaz bodem potem dokazal, da je diferenca veliko manjša, da gre tukaj le za svoto k večjemu 14 do 15.000 gold., in tudi na to se bodemo ozirali, če se v istini ljubljansko mesto čisto nič nima brigati za duševni niveau, na katerem stoji prebivalstvo na deželi. Za sedaj pa moram naglašati le to, da tako razmerje nahajamo nazadnje vendar skoro povsod po deželi.

Gosp. poslanec Grasselli je sam pripoznaval, da imamo aktivne in pasivne šolske okraje. Na primer vsi gorenjski okraji, izvzemši edino Radovljico, so aktivni, vsi dolenjski in notranjski šolski okraji so pasivni, in enako razmerje se prikaže tudi pri posameznih krajih. Tako na primer, gospôda moja, zastopam jaz med drugimi tudi Novomesto. Kar se Novega mesta tiče, njegove šolske priklade, bi ono jako lahko izhajalo, da bi mu bilo skrbeti le za svoje šolske potrebščine. Sami znate, da očetje frančiškani jako po ceni podučujejo in dvarazredna dekliška šola tudi ne stane tako ogromne svote, tedaj tukaj bi bil presežek pri šolski prikladi.

Gosp. poslanec Grasselli se je danes spominal našega prerano umrlega tovariša gosp. viteza Schneida.

Nikdo nima več povoda obžalovati, da ga je smrt tako zgodaj pobrala iz naše srede, kakor današnji poročevalec finančnega odseka, kajti jaz sem prepričan, če bi bil še med nami, bi sam vstal in odgovoril gosp. poslancu Grasselliju navzlic svojim simpatijam za ljubljansko mesto ter dejal: „Jaz zastopam tukaj v deželnem zboru idrijsko mestno občino; poglejte v proračun normalno-šolskega in Vi bodete našli, da normalnošolski zaklad niti vinarja ne plačuje za idrijsko šolstvo in vendar mora vsak idrijski davkoplačevalec nositi breme visoke šolske priklade, kakor drugi deželani po deželi kranjski.

In nazadnje, gospôda moja, to so vendar občine, katere imajo svoje šole. Kaj pa poreče gosp. poslanec Grasselli o ubogem seljaku, kateri leto za letom odrajtuje svoje krvavo pridobljene goldinarje za normalnošolski zaklad, pa niti šolskega poslopja v svoji občini nima in v svojem kraji niti učitelja ne vidi (klici: res je!). Tam se pač godí krivica. Kdor se pa postavlja na tako tesno stališče v Ljubljani, temu moram pač reči, da razmer kranjskega šolstva sploh ne poznná ali poznati neče.

Gospôda moja, da razmerje v istini sedaj ni pravično, kakor sem trdil tudi v poročilu finančnega odseka, o tem menda tudi ni treba dosti dokazov. Le en slučaj, da razjasnim to stvar! Vzemimo na primer odvetnika, kateri plačuje, recimo 100 gld. prihodninskega in dohodninskega davka na leto, in sicer za ordinarij.

Ako biva v Ljubljani, mu je plačevati le 10 gold. šolske priklade; ako biva na deželi, ako mora svoja deca pošiljati v Ljubljano v šolo, mora plačevati od ordinarija in direktne priklade 20%, tedaj 40 gold., tedaj 4krat toliko, kakor njegov kolega, kateri živi vendar le v ugodnejših razmerah v Ljubljani. (Klici: Čujte!) Tega ne moremo več z dobro vestjo vzdržavati.

Potem gosp. župan Grasselli pravi, da ljubljansko mesto skoro samo vzdržuje svoje šole.

Gospôda moja, jaz oporekam temu in bodem takoj dokazal istinitost svoje trditve, namreč, da tudi normalno-šolski zaklad, da-si le posredno, indirektno konkurira k troškom ljubljanskega šolstva. Znano Vam je, gospôda moja, da vzdržuje tukaj v Ljubljani vlada sama dve ljudski šoli, vadnico namreč za dečke in vadnico za deklice. Da teh vadnic ne bi bilo, gospôda moja, imela bi mestna občina ljubljanska skrbeti vsaj še za eno, skoro gotovo pa za dve ljudski šoli. Ali pa mislite, gospôda, da se to nikjer ne pozná? Jaz Vas prosim, oglejte si v proračunu prilogo 8, str. 3.: Zaklada pod rubriko „Doneski 7. štev.“ Tam bote našli svoto 2172 gold. z naslovom: „Državni donesek — Staatszuschuss“, in morda se bo enemu ali drugemu izmed Vas čudno dozdevalo, da država tako malo doplačuje našemu normalno-šolskemu zakladu. Če hočete znati razloge, poglejte šolski zakon z dné 14. maja 1869. leta. Tam bodete našli §. 66, alinea 3., katera se glasi (bere): „K šolskemu zalogu tistih dežel, katere so do zdaj dobivale pomoč ali doplačo od države, dajala se bo taka tudi v prihodnje po srednjem znesku tistih doplačil, katera je dotični zalog normalnih šol v letih 1866.. 1867 in 1868. iz občnih državnih dohodkov prejel.

Pri računu te pripomoči morajo pa najprej odbiti se tisti zneski, ki so se rabili za take namene, za katere bo v prihodnje državna blagajnica neposredne skrbeti dolžna (§§. 58. in 67.)“ Prej je država sama vzdržavala normalno šolo, namesto te normalne šole je stopila ljubljanska vadnica in ker se stroški teh ljubljanskih vadnic odbijejo od tega doneska, zaradi tega tudi nam, gospôda moja, država plačuje le pičlo svoto 2172 gold. in tedaj trdim jaz po vsej pravici, da normalno-šolski zaklad, da-si le indirektno in deloma, vendar tudi konkurira k stroškom ljubljanskega mesta.

(Dalje prihodnjič.)

Slovenska Matica.

Odborova seja „Slovenske Matice“

12. dné novembra.

Seje se je vdeležilo 16 odbornikov, med njimi jeden vnanji: g. Janko Kersnik. Potrjenje zapisnika zadnje (64.) odborove seje po gg. verifikatorjih se vzame na znanje.

Gospod prvosednik poroča, da se je odbornik gosp. dr. Sterbenc pismeno opravičil zarad nenavzočnosti. — Nadalje naznanja in obžaluje g. prvosednik izstop večletnega odbornika, podpredsednika in urednika „Letopisovega“, gosp. prof. Levca, ter se omenjenemu gospodu na njegov predlog soglasno votira pismena zahvala za njegovo marljivo in spretno pospeševanje matičinega podjetja.

Nasveta o. Hrizogona Majerja, da bi „Matica“ izdala popoln zapisnik svoje knjižnice, ali v posebnej knjigi ali kot dodatek v „Letopisu“, in da bi Matica poskrbela, da izide veliko delo „Die Völker und Länder Oesterreich-Ungarns“ tudi v slovenščini, se izročita književnemu odseku v pretres in poročilo.

Kamenotiskarju Kökeju na Dunaji se ponudi nakup kamenitih plošč slovenskega atlanta in se mu nasvetuje, da stopi s kakim kranjskim knjigotržcem gledé založništva v dogovor.

Gosp. Janu Legu, uradniku českega muzeja in matičinemu poverjeniku za Prago, izrekla se je pismena zahvala za v dar poslane publikacije českega muzeja.

Vodstvo jednorazrednice na Dobrovi se zahvaljuje za tamošnji šolski knjižnici darovane knjige iz matičine zaloge.

Poverjeništvo prevzamejo: gg. dekan Verbanček za bistriško, dekan Žuža za laško in prof. Poljanec za novomeško dekanijo.

Poljski pisatelj in literat Ludomir Prószyńsky pošilja svoje delo Matici v darilo.

Odvetnik Carlo Podrecca v Čedadu (Cividale) vabi na naročbo svojega dela „Slavia Italiana“.

Društvo českih Gabelsbergerskih stenografov se je k praznovanju 25letnega društvenega obstoja pismeno čestitalo.

Sklene se g. dr. Sketu poslati Vrazovo zbirko, katero Matica hrani, v pregled kot pripomoček pri nabiranji tvarine za slovensko berilo 5. in 6. gimnazijskega razreda, ker je Janežičev „Cvetnik“ pošel.

Sklene se kralovsko češki společnosti nauk k praznovanju 100letnice 6. decembra t. l. pismeno čestitati.

Gospodu Antonu Zupanu na Vranskem, ki prosi Matico, naj bi založila njegovo v rokopisu izvršeno „Slovensko stenografijo“, se sklene odgovoriti, naj pošlje rokopis v pretres in presojo.

Slavnostnega otvorjenja Strossmajerjeve galerije slik v palači „jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti“ v Zagrebu se je Matica vdeležila po svojih ustanovnikih gg. dr. Moschétu, Petričiču in dr. Zarniku.

Sklene se g. Križnika vprašati, koliko zahteva od Matice za brezpogojno nadaljno porabo svojega dela; od nameravanega nabiranja narodnih pripovedk se mu odsvetuje, naj jih marveč objavlja od slučaja do slučaja v kakem časopisu.

Poročilo tajnikovo gledé tiskanja letošnjih društvenih knjig se vzame na znanje z dostavkom, da se delo kolikor mogoče pospešuje. — Do sedaj je plačalo za letos 942 letnikov svojo udnino. V imenik se sprejmó izjemoma tudi oni bivši udje, ki do sedaj še niso plačali, od katerih se je pa nadejati, da plačajo, toda s tem pridržkom, da se jim knjige pošljejo še le takrat, ko društvenino poravnajo. Izvzeti so od teh zopet oni, ki so ali sami, ali pa po poverjenikih naznanili svoj izstop.

Naznanja se, da je česka akademija znanosti sprejela ponudbo „Matice Slovenske“, stopiti ž njo v zameno knjig in da bo poslala tudi nekoliko starejših publikacij, kolikor jih ima še v več iztisih na razpolaganje.

V konečni redakciji se odobri „Letopis“ za leto 1884., obsezajoč sedem samostojnih razprav in društveno poročilo.

Sklene se za leto 1885. izdati tudi troje knjig, in sicer: I. Letopis v jednakem obsegu kot letos; II. povodom tisučnice sv. Metodija, kot nekako spomenico, prvo polovico večjega zgodovinskega, na to nanašajočega se dela g. prof. dr. Kosa, ako je bo gosp. pisatelju mogoče, obsežno kacih 12—15 pôl, o pravem času izvršiti.; III. kako beletristično knjigo, kateri se bo vsebina pozneje določila.

Nemški spis astronomičnega obsega se izroča g. Vodušeku v pretres in poročilo z dostavkom, da g. pisatelj za slučaj, da bi bil spis primeren za natisek, preskrbi na svoje stroške slovensko prestavo.

Odobré se z nekaterimi dostavki ukrepi gospodarskega odseka: a) da se naprosijo sosedje matičine hiše na Bregu št. 8 k soudeležbi pri pokritji stroškov za popravo kanala na dvorišči omenjene hiše; b) da se počaka še za sedaj z oddajo izpraznenega stanovanja in prodajalnice v hiši na Kongresnem trgu št. 7; c) da se prodá 5 obveznic, in da se s tem denarjem pokrije na hiši vpisan dolg; d) da se stanje fondov za Vodnikov in Vilharjev spomenik, koje Matica hrani jednako v letnih računih proglaša, kot se je sklenilo to lani gledé Tomšičevega fonda.

Občni zbor se zarad nekaterih nedostatkov prenese na mesec januvarij.

Deželni zbor kranjski.

Iz 13. seje deželnega zbora 17. oktobra.

Današnja 13. seja se je pričela ob pol 10. uri dopoludne. Ko se prebere in potrdi zapisnik zadnje seje, odgovori gosp. deželni predsednik na interpelacijo gosp. Obreze in tovarišev gledé slovenskega učnega jezika na mestnih šolah ljubljanskih. Ta odgovor je precej obširen, in ga objavimo pozneje.

Deželni glavar potem naznani, da je dal poslancu Pfeiferju dopust za dva dni.

Ko se prične posebna obravnava o Svetčevi postavi gledé rezervinega zaklada kranjske hranilnice, manjšina zapusti zbornico, ker se ni hotela vdeleževati pretresanja o tej postavi. K sreči pa je bilo med tem, ko je gosp. deželni predsednik bral odgovor na Obrezovo interpelacijo, prišlo toliko narodnih poslancev, da so bili tudi po odhodu manjšine sklepčni, in postava je bila brez ugovora sprejeta v drugem in tretjem branji, ter se glasi:

„**Zakon**

z dné . . . . . .

veljaven za vojvodino kranjsko

zastran sodelovanja deželnega zastopa pri vporabi rezervnega zaklada kranjske hranilnice v Ljubljani.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

§. 1. Deželni zbor ima pravico, da rezervni zaklad kranjske hranilnice v Ljubljani, kolikor ta ni potreben za upravne in pokojninske stroške in hranilničnim vlogam za varnost, zastran njegove uporabe za dobrodelne, obče koristne krajne in deželne namene, v hranilničnem pravilniku z dné 26. sedtembra 1844. leta (§. 12.), oziroma v hranilničnega društva pravilih z dné 17. novembra 1866. leta (§. 20. črka d. in §. 25.) izrečene, v smislu tega zakona nadzira in pri določevanji teh namenov sodeluje.

§. 2. Deželni zbor izvršuje to svojo pravico po deželnem odboru, kateri sme k generalnim skupščinam hranilničnega društva pošiljati posebnega poslanca, kateri naj pazi na to, da se po sklepih, v njih storjenih, ne odškoduje namemba hranilničnega rezervnega zaklada.

Deželni odbor ima pravico, proti takim sklepom pri politični deželni vladi in eventuelno proti njenim o njih storjenim določbam (razsodbam) pri ministerstvu za notranje stvari ugovarjati.

§. 3. O izdatkih iz rezervnega zaklada, ki niso upravni ali pokojninski, kakor tudi, ko bi hranilnica nehala, o konečni njegovi porabi, treba je, da se pred zasliši deželni odbor.

§. 4. Nadzorstvo, ki ga ima po hranilničnem pravilniku državna vlada, ostane nespremenjeno.

§. 5. Mojemu ministru za notranje stvari naroča se izvršitev tega zakona.“

Gosp. Murnik potem v imenu gospodarskega odseka poroča o samostalnem predlogu viteza Schneida gledé tarifov na južni železnici in stavi sledeče predloge:

„1. Visoka vlada se naprosi, svoj vpliv vporabljati v to:

a) da bo c. k. priv. južna železnica tarifo za vožnjo ljudí znižala in gledé voznine za blago postajam na Kranjskem ne manj ugodne tarife, kakor postajam druzih deželá odločevala;

b) da bode c. k. priv. južna železnica in druge deželne železnice, posebno tudi c. k. glavno ravnateljstvo avstrijskih državnih železnic sprejelo glavno deželno mesto Ljubljano v južno-severno avstrijsko-ogersko železnično zvezo, katera bi zeló škodovane interese kmetijstva, trgovine, industrije in obrtnije na Kranjskem zopet zboljšala.

2. Deželni zbor izreka visokemu c. kr. trgovinskemu ministerstvu zahvalo za znižano tarifo za vožnjo ljudi in blaga pri državnih železnicah in za to, kar je doslej o zadevi železničnih tarifov pri c. k. priv. južni železnici storilo.

3. Deželnemu odboru se naroča, da zarad izpeljave teh sklepov potrebno ukrene.“

Gosp. Dežman pri tej priliki omenja, da vsled neugodnih tarifov iz Šlezije pošiljajo premog proti jugu ceneje, kakor ga morejo dajati naši ljudje. Vsled tega začelo je kopanje premoga v naši in sosedni štajerski deželi pešati, in silno potrebno je, da se uže skoraj v našo korist spremené železnični tarifi.

Gosp. Luckmann povdarja, da je razodel vse naše bolečine v železniškem svetu in gospode prepričal, da nam je v tej zadevi treba pomagati. V seji, ki je sklicana za 4. november, bo to reč še enkrat sprožil in upa, da bo tudi vlada podpirala naše želje. Sicer pa je neobhodno potrebno, da dobi vlada posebno železnico do morja.

Po konečni besedi gosp. poročevalca Murnika se gori omenjeni predlogi sprejmó soglasno.

Dr. Poklukar poroča o nasvetu dr. Bleiweisa, da ima uradni jezik deželnih uradov, deželnemu odboru kranjskemu podredjenih, od 1. januarija 1885. naprej biti slovenski. To je uže bilo od leta 1869. do 1878. ter je člsto naravno; vendar pa je treba to reč vnovič skleniti, da se odpravi sklep deželnega zbora l. 1878.

Gosp. Dežmanu se predlog Bleiweisov zdi čisto nepotreben. Ko bi se to o načelu sprejelo, bi bilo treba več izjem, ki bi jih bili deželni odborniki prav lahko razložili odseku. Stavbeni urad bi nikakor ne mogel uradovati slovenski, in ko bi se mu to ukazalo, bi bilo to stvari sami na škodo. Enako bi bilo s prisilno delavnico, z zemljišno-odveznim zakladom itd. Deželni odbor je vse storil, kar je le mogel, da se vstreza načelom, izrečenih v Bleiweisovem predlogu. Ako se bo to splošno sprejelo, bo velika zmešnjava nastala v deželnih uradih in knjigah.

Deželni glavar odgovarja Dežmanu, da se je kolikor mogoče držal zborovega sklepa.

Dr. Bleiweis Dežmanu pravi, da iz njegovih besed še le sprevidi, kako je prav storil, da je stavil svoj predlog. Ravno Dežmanova stranka je napravila zmešnjave, Govornik misli, da stavbeni urad bi lahko slovenski uradoval, kakor se večinoma uže zdaj godi tudi pri mestnem stavbenem uradu. Iz Gorice in Trsta dobivamo italijanske, iz Dalmacije hrvatske, iz Ogerske madjarske dopise, samo mi naj vsem odgovarjamo nemški.

(Konec prihodnjič.)

Zabavne stvari.

Nos.

Ruski spisal N. V. Gogolj, preložil L. Gorenjec, Podgoričan.

(Dalje.)

„Verujte mi“ — rekel je doktor — ne s krepkim ne s tihim, a z nenavadno uljudnim in vplivnim glasom — „verujte, da jaz nikoli ne lečim zbog dobička. To je protivno mojim nazorom in mojemu stanu. Res je, jaz berem plačo za pohode (vizite), pa samo zatega del, da svojih bolnikov ne žalim z odboji. Pa jaz bi priteknil Vam nos; ali prisezam Vam na svojo čast, če ne verujete moji besedi, da bode mnogo hujše potlej. Raji to dejanje prepustite natori sami. Omijte se večkrat z mrzlo vodo, zagotavljam Vas, če prav nimate potrebnega nosa, da boste jako zdravi, kakor da imate nos. A nos Vam svetujem, da denete ga v kako steklenico — v vinski cvét (špirit), ali, kar bi bilo tem boljše, vlijte dve namizni žlici hude vodke in pogretega jesiha ná-nj, pa utegnete potegniti zá-nj lepe novce. Jaz sam bi ga kupil, da ni predrag.“

„Ne, tega ne! nikakor ga ne prodadem!“ — zakričal je obupno major Kovalev — „raji naj odpotuje!“

„Osvobajajte!“ — opomnil je doktor in priklonil se — „jaz sem Vam hotel biti koristen... Kaj naj bi začela..., saj ste videli moj trud!“ — Po teh besedah je doktor uljudno odšel iz majorjeve sobe. Kovalev ni pogledal ga v obraz, o veliki nečutvenosti je videl le njega košuljo, nje rokava, ki sta iz rokavov njegovega črnega fraka gledala bela in čista, kakor sneg.

Sklenil je, da bode drugega dné, predno napové tožbo, pisal štabnega častnika soprozi, ali mu vrne brezi zatožbe to, o čemer piše. Pismo je bilo tako-le:

„Milostiva Gospa,
Aleksandra Grigorijevna!

Jaz ne morem umeti tega, kako čudovito se vêdete Vi. Verujte mi, ker tako vêdete se, da s tem ne prigrate ničesar in ne prisilite iz mene ni najslabotnejšega glasa, da bi se pozakonil z Vašo hčerjo. Verujte, da je povest o mojem nosi popolnem znana, kakor je znano tudi to, da ste prvi povod temu Vi, a nihče drug. Njega nenadna ločitva od navadnega prostora, ubeg in ošema, v uradniški obleki, to prav za prav ni nič druzega, nego nastopek samega čaralstva, ki ste Vi mati mu, hčere pa tiste ženske — katere Vam pomagajo o podobnih, Vam koristnih zabavah. Jaz po svoji vesti sodim, da moram opozoriti Vas: če moj nos ne bode še danes na svojem prostoru, da bodem moral rad ali nerad prihiteti v zavetji državnih zakonov.

Poleg tega pa Vas popolnem čestim in imam čast, da sem

Vaš pokorni sluga
Platon Kovalev.

Milostivi Gospod,
Platon Kuzmić!

Neizrečeno me je iznenadilo Vaše pismo. Jaz, to Vam priznavam odkritosrčno, nikakor nisem pričakovala tega, a najmanj Vaših krivičnih očitkov. Najpopreje Vam moram povedati, da jaz uradnika, o katerem Vi pišete, nikedar nisem pozdravljala v svojem bivališči, ni ošemljenega, niti uradnega v resnici. Bival je v mojem domu, res je to, Lipe Ivanović Potančikov. A dasi bi bil neizrečeno rad pozakonil se z mojo hčerjo, dasi pošteno, trezvo živi in tudi jako učen je, vendar-le jaz nisem delala mu nikoli nikake nade. Vi pišete o nosi. Če Vi to umejete tako, da jaz Vas z nosom vred hočem ostaviti, to je, da Vam hočem dati formalno odpoved,

zdi se meni to čudno, ker sami pišete o tem, ker sem, kar Vam je znano, jaz imela popolnem napsrotne misli, in če Vam je uže sedaj na skrbi zakon z mojo hčerjo, rada Vam ustrežem precej zdaj, ker to je zmirom moje goreče želje predmet, in v tej nadi ostajem zmirom Vam na postrežbo pripravljena

Aleksandra Podtočina.

„Ne“ — dejal je Kovalev, ko je bil prečital pismo, „ne, res ni kriva ona. Ne more biti kriva! Pismo je tako, kakoršnega ne more spisati noben človek, kriv kake hibe.“ Kolegijski prisednik je imel to preverjenost, ker so bili nekolikokrat poslali ga na preiskavo in oglede v Kavkazijsko pokrajino. „Kako, po kaki nesreči se je pripetilo to? — Vrag naj razsodi to!“ — opomnil je naposled in roci spustil ob sebi.

V tem je vést o tem nenavadnem dogodku razširila se po vsej prestolnici, kar je podoba kazala, ne brezi posebnih pristavkov. Tačas so možgani pečali se z nenavadnostimi: malo poprej je občinstvo zanimalo se s poskušnjami, kakor vpliv ima „magnetizem.“ Povest o plešočih stolèh v Konjski ulici je bila še nova, a ni bilo treba čuditi se, ker so skoro jeli govoriti, da kolegijskega prisednika Kovaleva nos prav ob treh vsaki dan popoludné sprehaja se po Nevskem prospektu. Radovednežev je vsak dan stekla se céla množina tam. A če je kdo povedal, da je nos v Junkerovi zalogi — stepla se je pred Junkerom tolika tolpa in vstala je gnječa, da so redarji morali poseči vmes. „Špekulator“ sam, moški — čestit vnanje, sè salopami, prodajal je pri vhodu v gledališče razne suhe slaščičarske piroge (paštete), ta špekulator je nalašč priredil mnogo lesenih, močnih stoličic, kamor je radovedneže vabil, naj sedejo, in vsakemu prišlecu je iz žepa vzel osemdeset kopejk. Nekov zaslužen polkovnik je nalašč za to ranejše hodeval z doma in z veliko silo prodiral tolpo, na svojo veliko mrzkost pa je založišču v oknu videl, ne nosa, pač pa navaden volnat zabunec in kameneno natisnjen obraz, — devo, ki je popravljala nogovico, izza nekega drevesa pa je vá-njo zijal nekov gizdalin, imel je malovreden telovnik na sebi in malo brado, — videl je obraz, ki je gotovo uže deset let visel — zmérom na tistem prostoru. Odšel je in razhudil se: „Kako je mogoče, s takimi glupimi in neresničnimi vestmi dražiti národ?:“ — Kesnejše je vstala vest, da majorja Kovaleva nos ne sprehaja se le po Nevskem prospektu, temuč po Tavričeskem vrtu; da je uže dolgo časa to njega torišče; ko je tam bival še Kozrev-Mirza, da je jako čudil se tej redki natorni prikazni. Odpravili so se nekateri pripravniki zdravniške akademije pred Junkerov dom. Neka znamenita, čestita gospa je v posebnem pismu prosila gorenjemu vrtu nadzornika, da bi smela svojim otrokom pokazati redko prikazen, in če je mogoče, o pojasnilu — poučnem in odgojilnem mladezni.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Gradca 16. novembra. — Včeraj ob 9. uri do poludne otvorilo se je zborovanje c. k. avstrijskega društva pomologov. Natančneje poročilo o tem zborovanji, kolikor zamore zanimati slovenske naše sadjerejce, hočem v kratkem v daljšem članku čast. bralcem podati. Danes naj omenim le v naglici najvažnejše, to je, o zavodu grofa Attemsa v Libenau-u pri Gradcu za sušenje sadja in zelenjade. Ta zavod, s kojim ogledovanjem se je pričelo zborovanje sadjarskega društva, je cela fabrika, v kateri se na dan na tisuče kilogramov sadja in zelenjade posuši. Štiri velikanske sadne sušilnice, napravljene po amerikanskem načinu, neprenehoma delujejo. Vsaka sušilnica je druge sestave in sicer v ta namen, da bode mogoče po natančnih skušnjah sadjerejcem eno priporočevati, koja se izkaže za najboljo. Sadje v teh sušilnicah posušeno ima skuhano ravno isti okus s svežim, posebno pa to tudi veljá od zelenjade, ki deloma vsled kemične pretvorbe v sušilnici še bolja postane. Tudi za lupljenje sadja, rezanje zelenjade itd. imajo posebne stroje, ki delo hitro in čedno izvršujejo. Vse delovanje v tem zavodu je izgledno urejeno in grof Attems ima gotovo velike zasluge, da na svoj račun tako drage poskuse izvaja, ki imajo biti na korist celi Avstriji. Tudi za naše kranjsko sadjarstvo bode ta zavod temelj za umnejše delovanje s sadjem. Posebne koristi pa zna postati za Kranjsko konserviranje zelenjade, katero je možno lahko in dobro prodati. O tem drugič več. Danes in jutri je posvetovanje o spečevanji sadja s posebnim ozirom na gori imenovani zavod, o sadni kupčiji in o organizaciji delovanja na prospeh sadjarstva.

V Krškem 16. nov. (*Književno naznanilo.*) Knjiga „Politična in kulturna zgodovina štajerskih Slovencev“ je ravnokar dotiskana in zdaj se veže v prav elegantne platnice. Radi tega moral sem ceno za 20 kr. zvišati. P. n. naročniki mi najbolje vstrežejo, ako mi naročnino in poštnino (v skupnem znesku 1 gld. 30 kr.) po nakaznici pošljejo.

J. Lapajne,
pisatelj in založnik.

Postojina 16. nov. (Izv. dop.) Te dni vršé se pri nas volitve v občinski zastop. V gospodarski odsek volili smo uže v soboto in sicer narodnjake gg.: Miroslava Vičiča z 134 glasovi; Josipa Deklevo z 112; Alojzija Kraigherja z 109. Nasprotni nam kandidatje ostali so v izdatni manjšini, in sicer vjel je gosp. M. Burger 79, gosp. Janez Krainer 70, in gosp. France Burger 58 glasov. Tudi namestnika odbornikom gg. Josip Lavrenčič in Peter Kraigher predrla sta z ogromno večino. — Ta dan volili smo tudi odbornika za trg; izvoljen je gosp. M. Vičič. V četrtek, petek in soboto izbrali si bodo posamni trije razredi svoje odbornike, in smelo trdimo, da le Bog pomore, Postojini v ponos.

Iz Ljubljane. (*Shod c. k. avstrijskega sadjarskega društva v Gradci*) pričel se je, kakor je čast. našim bralcem uže znano, minulo soboto v Libenau-u tik Gradca. — Shod zbral se je v tovarni, katero je osnoval Henrik grof Attems prav v ta namen, da se tudi pri nas vpelje oni način ravnanja in spečavanja sadnih in zeljenadnih pridelkov, kakoršnega so v Severno-Nemškem najprej začeli poskušati po izgledu Amerikancev. — V Evropi je temu ravnanju pot pokazala sloveča knjiga v Sanfranciscu živečega Nemca z imenom Henrik Semler, katera je začela izhajati v jeseni leta 1882. z naslovom „Die Hebung der Obstverwaltung und des Obstbaues“ — Wismar 1882. Hinstorff'sche Hofbuchhandlung. — Le memogredé omenjamo, da se je Semler tudi sicer zanimal za gospodarska vprašanja v Ameriki in opominjamo na njegova dela: „Die nordamerikanische Rindviehzucht und Milchwirthschaft“ — in pa: „Die wahren Ursachen und die wirkliche Bedeutung der nordamerikanischen Concurrenz“.

Semler tedaj nam je kažipot, kako tudi pri nas boljše spečavati sadjerejske in zelenjadinske pridelke, in bližje nas bil je H. grof Attems, ki je dejansko vpeljal ono, kar priporoča Semler. — Posebno za to, ker je grof Attems pri tem shodu sadjerejcev pri delujočih sušilnicah in druzih pripravah kazal in razlagal svoje dosedanje skušnje bil je ta shod jako zanimiv, pa tudi pomenljiv za našo sadjerejo. — Danes in na tem mestu nam ni mogoče na drobno popisati vseh razkazavanj v imenovani tovarni, omenjamo tedaj samo, da se

je shoda vdeležilo prav pomenljivo število sadjerejcev. V imenu kmetijske družbe kranjske bila sta navzoča gg. dr. Poklukar in tajnik G. Pirc, dalje videli smo gosp. Lenčeka iz Boljance, oskrbnika našega grajščaka g. Ervina Auersperga, popotnega učitelja za Primorsko g. E. Kramerja, vrednika časnika „Obstgarten“, sicer pa še mnogo grajščakov, duhovnikov, kmetov in tudi dve gospé bile ste navzoči. — V tovarni sušile so tri sušilnice. nad 40 žensk je s prav priličnimi stroji lupilo in krhljalo jabelka. V veliki dvorani poleg sušilnic razstavljenega je bilo nekoliko vrst različnega sadja in veliko vrst sodov z različnim lepo sušenim sadjem, in pa, kar je bilo še bolj zanimivo, z lepo posušeno zelenjadjo. Videli smo lepo posušen ostročji fižol, skrhljane kolarabe, ravno tako posušeno repo, zelje, hren, čebulo itd.

Gosp. grof Attems razkazaval in popisaval je vse priprave, je strokovnjaško opisaval prednosti in napake sušilnic te in une vrste, navzoči sadjerejci poprašavali so ga po tem in onem in omenjati nam je, da je na pr. gospod grof prav odkritosrčno omenjal prvič, da se ima za sušenje rabiti najlepše sadje, da 100 kil sadja pri sedanjih cenah ne sme veljati nad 5 gold., ako se hoče delati brez zgube; konečno pa da imajo posušene zeljenadi za trgovino, posebno za pomorsko in vojaško hrano največjo in najboljšo prihodnost. — V nedeljo poskušali so se posušeni izdelki kuhani pri skupnem obedu — in vsaj strokovnjaki trdijo, da je sadje in zelenjad tako sušena še bolj okusna, kakor pa zelena pripravljena; ima pa na vsak način prednost, da se več let lahko spravi brez škode, in potem proda, kedar je cena najugodnejša. — Prav zadovoljni smo bili tega zanimivega shoda in upamo, da nam obrodi mnogo — dobrega sadu!

— (*Škof ljubljanski dr. Jakob Misija*) bode umeščen na ljubljansko škofijo dne 8. decembra t. l. v stolni cerkvi ljubljanski.

(*Ošpetni somenj ljubljanski*), ki je bil minuli ponedeljek, obnesel se je primeroma dobro. Ljudstva je prišlo v Ljubljano obilo, goveje živine prignalo se je na somenj več, kakor zadnjega živinskega somnja dan, akoravno se z vsega vidi, da so gospodarji naši plemeno živino uže poprodali, v kolikor so bili namenjeni. Kupčija vrtí se zato bolj krog pitane živine, deloma tudi krog molznih krav s teleti, za katere se neprenehoma plačujejo vsaj primeroma visoke cene, vendar pa še ne tako visoke, da bi kupovalcem s tako živino ne ostajal velik dobiček. Konjska kupčija v Ljubljani naravno ni nikdar posebno pomenljiva. Kolikor se priredi lepše konjske živine, poiščejo kupci večidel na domih, ker vedó, da se tako ceneje kupuje. — Tudi druga kupčija bila je precej živahna, ker so kmetovalci uže marsikaj poprodali in se preskrbujejo za zimo.

— (*Imenovovanje sodnijskih uradnikov.*) Gospod L. Žužek, okrajni sodnik metliški, premeščen je v Postojino; — sodnijski pristav Fr. Trenc imenovan je za okr. sodnika v Metliki; — g. dr. Nemanič imenovan je za pristava okrajne sodnije celjske; — g. St. Gostič pa za pristava v Mariboru.

— (*Zanimiva sodnijska obravnava*) vršila se je pretekle dni pri deželni sodniji ljubljanski. Tožnik bil je odvetnik dr. Tavčar, zatoženec prof. Šuklje, katerega je bila okrajna sodnija ljubljanska obsodila na 10 gld. globe zarad razžaljenja časti. Vsled pritožeb obeh strank prišla je pravda pred deželno sodnijo. Zanimiva obravnava, katera je marsikaj spravila na dan, o vzrokih našega „domačega prepira“, končala se je s tem, da je bil prof. Šnklje spoznan nekrivega, dr. Tavčar pa obsojen, plačati sodnijske stroške. — Naša sodba o takih pravdah je ta, da se ž njimi dela stvarno cesta neopravičenemu razporu v našem narodu, in da se ž njimi služi našim narodnim nasprotnikom. — Blažena prihodnost bode morebiti žalibog uže sad rodila takega pogubnega početja!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja poroča se, da se zborovanje državnega zbora zanesljivo prične dne 4. decembra in da baje državni zbor zboruje samo do vélike noči, potem pa se razpusti in se razpišejo nove volitve. Obravnaval bode razun proračuna za l. 1885. važnejih predmetov samo pristojbinsko novelo, ne pa one pogodbe zarad gališkega zemljiškega zaklada. — Končala se je ravno zanimiva pravda poslanca Schönererja zoper dunajskega „Tagblatta“ vrednika. Porotniki spoznali so oba kriva zarad razžaljenja časti in obsojen je bil vsak na zapor 4 tednov in 60 gold. globe od kavcije.

Iz Linca. — Znani tukajšnji škof Rudigier je nevarno zbolel, previdéli so ga s sv. zakramenti, ker se je bolezen ponoči na torek shujšala, včeraj mu je baje odleglo. — Upamo, da Bog še dolgo življenje ohrani odločnemu in občespoštovanemu škofu.

Iz Budapešta. — Avstrijska delegacija sklenila je včeraj, ogerska pa danes svoje zborovanje, resnega nasprotovanja se ni pokazalo pri nobenem predmetu in mala razlika med sklepi delegacij poravnala se je brez skupnega zborovanja. Bilo je tedaj po vsem mirno zborovanje.

Francoska. — Kolera v Parizu vsled ugodnejega vremena uže pojema, število obolelih in umrlih znižalo se je uže na polovico in zdravniški krogi se nadjajo, da z nastopom zime povsod in popolnem zgine. — Razprave Francoske s Kitajci še niso končane, pa tudi vojskovanje ni prenehalo, toliko pa se zagotovlja, da se francoski vladni krogi nadjajo, da se sklene stanovitna mirovna pogodba.

Egipt. — Gordon je še živ, to potrjuje njegovo lastno ročno pismo z dne 4. t. m., v katerem naznanja vodju vojske, ki mu gre po reki Nilu na pomoč, da ima še dosti sredstev, braniti Hartum še nekaj časa zoper Mahdija, dalje pa, da je bil konzul francoski umorjen. — S to novico odvalil se je težek kamen angleški vladi, pa tudi Angležem sploh, kateri v generalu Gordonu častijo svojega najspretnejšega in najduhovitejšega vojskovodjo.

Nemška. — Pričela se je konferenca zarad afrikanskega zapadnega bregovja. Rešiti se imajo vprašanja zarad prostega brodarstva na tamošnjih rekah zarad ustanovljenja nove proste države in pa načela zarad zasedanja tamošnjih dežel, katere še nimajo svojega gospodarja.

Žitna cena

v Ljubljani 15. novembra 1884.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 50 kr. — banaške 7 gold. 40 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 30 kr. — rži 5 gold 4 kr. — ječmena 4 gold. 71 kr. — prosa 5 gold. 36 kr. — ajde 4 gold. 71 kr. — ovsa 3 gold. 9 kr. — Krompir 2 gold. 85 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.